

« Միաբանութիւն՝ խիստ քիչ. իսկ Անմիաբա-
« նութիւն ու հեռ.՝ խիստ շատ. անա մեր բշուա-
« ռութեանց պատճառը :

« Նախանձն, ասպրախտութիւն, խարդախու-
« րիւն, ու կիրք՝ համարձակ կգործեն :

« Կան նաեւ հարուստ մարդիկ՝ որ շատ կխո-
« սին ու շատ ալ կխոստանան, որ զուրիշները
« կմեղադրեն ու չեն ալ հաւնիր, բայց սակայն
« իրենք ալ բան չեն ըներ ու բան չեն խտար :...»

Խ. ԼԱԶԱՐԷՖ.

« Peu d'union et d'accord, beaucoup de dis-
« sensions et de discordes, voilà le malheur des
« Arméniens.

« L'envie, l'ingratitude, les intrigues, les pas-
« sions agissent.

« Puis on voit des richards, qui parlent et
« promettent, qui blâment même les autres, mais
« qui ne font et ne donnent rien... »

G. LAZAREFF.

ՄՈՒՏԱՌԻՈՅ ՀԱՅՈՑ ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ.

Կիտրամք հրատարակելն տազայրուրը՝ գոր-
մեզ կհաղորդէ մեր պատուական բարեկամն եւ
բաժանորդ Բօմիս Տ. Յովհաննէս Տօնիկի Զարանեան
որ Մոլտախոյ Հայոց ամենէն աւելի լուսաւորեալ
եւ հայրենասէր անձանց մէկն է : Միանգամայն եւ
ասով մեր Մոլտախոյ գաղթականութեան զարգա-
ցած գաղափարներուն կուգեմք ուրախակից ըլլալ :
Կյուսամք որ նաեւ բոլոր Համագեաց ահա սարա-
կաց խնդութիւն պիտի ըլլայ այս լուրը, եւ յառաջա-
դիմութեան ճամբուն համար զօրաւոր խթան մը :

Այս առիւ ուրախ եմք որ մեր երախտագի-
տութիւնն ալ կրնամք յայտնել *Արշալոյսոյ* պատ-
ւական Խմբագրապետին. որոյ լրագրին գեղե-
ցիկ յատկութիւններէն մէկն ալ իւր ազնուական հա-
մարձակութիւնն է, որուն եւ պէտք է յարգը ճանչ-
նամք : Երէ սրտանց կուգեմք եւ կփափագիմք՝ որ
մեր ազգն ալ քաղաքականացեալ ազգաց կարգն
անցնի, պէտք է որ իւր պակասած ատեն նաեւ
իւր սխալմանը ունենայ անձնանուէրագղարար-
ներ : Այսպէս նաեւ բարի ու հայրենասէր գործոյ
մը՝ գտնայ աննախանձ ջատագով ու լուսաւոր-
եալ պաշտպաններ : Եւ քե որ ուրիշին յարգը
ճանչցընելու ջափ քաջութիւն կամ առիթ չկայ՝
գոնէ յարգ կշռող ու ճանչնալ ուզող սրտեր
ըլլան... :

« Գերապատիւ Տէր.

« Որչափ որ ուրախակից եղանք ամեն բարեփրաց հետ Ձեր
Գերապատութեանց քաղաքավարական ընթացքին համար որ
Վենափառ. Նափոյէն երրորդ Կայսեր եւ Կայսրուհոյն դեմ
եղած եղեռնագործութեան պարագային մեզ զովելի կերպով
իզօրծ դրիք, նոյնչափ ալ պատուական Արշալոյս Օրագրին
տուած լուրը մարտ ամսոյ ցանկալի Աղանոյն միջոցաւ
առնելով՝ ցաւակցեցանք անոր, Պօլսոյ մէջ ալ նոյնպիսի
ընթացք մը չբռնուելուն համար... »

Ուստի քեպէտեւ շատ ուշ վասն այլ եւ այլ պատճառաց,
այսու ամենայնիւ. Մոլտախոյ Համագեացս վրայ ալ նոյն-
օրինակ կարծիք մը չըլլալու համար, արժան կհամարիմ
յայտնելու, որ նոյն եղեռնագործութեան փորձին ցաւալի,

LA CIVILISATION DES ARMÉNIENS EN MOLDAVIE.

Nous nous empressons de publier la lettre sui-
vante qui nous a été adressée par notre honorable
ami et abonné M. le Comice Jean Donighi Tzaran,
une des personnes les plus éclairées et des plus pa-
triotés des Arméniens de Moldavie, et nous sommes
heureux de pouvoir en même temps rendre hom-
mage aux idées avancées des Arméniens de cette
contrée. Nous espérons qu'elle sera pour nos com-
patriotes un sujet de joie commune et un puissant
stimulant dans la voie du progrès.

Ce sera pour nous aussi une occasion dont nous
profitons avec joie de remercier l'honorable Rédac-
teur en chef du journal arménien *L'Aurore de l'A-
rarat*. A tant d'autres titres à l'estime publique, il
joint encore une noble franchise dont nous ne sau-
rions trop lui savoir gré. Si nous désirons, si nous
voulons sincèrement que notre nation, elle aussi,
prenne sa place parmi les peuples civilisés, il faut
qu'elle ait des amis dévoués qui lui signalent ses
fautes. Ainsi pour les actions grandes et patriotiques
il faut des défenseurs désintéressés et des protecteurs
éclairés. Si l'on n'a pas assez de courage ou pas assez
d'occasions pour faire connaître le mérite d'autrui,
que l'on ait au moins assez de cœur pour en con-
naître et pour savoir en apprécier la valeur....

« Tres-révérend Monsieur.

« Plus nous nous sommes réjouis, avec tous les hommes de cœur,
de la conduite louable que vos Révérences ont tenue à l'occasion
de l'attentat contre LL. MM. l'Empereur et l'Impératrice des
Français, plus aussi nous sommes désolés qu'une semblable ma-
nifestation n'ait pas été faite à Constantinople, suivant la re-
marque de l'estimable gazette de Smyrne, *L'Aurore de l'Ararat*.

« Aussi, bien que diverses circonstances nous aient imposé un
long retard, pour éviter cependant que le public ne porte le
même jugement sur la Communauté arménienne de Moldavie,
nous croyons nécessaire de déclarer qu'à la nouvelle de ce dou-

և միանգամայն արարչախնամ ազատութեան ուրախալի լուրը այս կողմերը հասնելուն անմիջապէս Ազգային Հոգաբարձութեան նախագահ Սրապար Տէր Գասպար Կոյսաեանին կառավարութեամբ՝ Պորուշանու Հայոց երկու եկեղեցեացք մէջ ալ յունուարի 13/25ին մասնաւոր պաշտամամբ զոնորին եւ բարեմադրութիւն մատուցաւ յամենայն հասակէ Հայկազնեից, քաղաքիս վասն ազատութեան եւ երկարութեան անգին կենաց քրիստոսազօր Կայսերն եւ Կայսրուհոյն Գաղղիոյ :

Նոյն բարեմադրութիւնը նաեւ եաշ մայրաքաղաքը յունուար 12/24 կատարուեցաւ հանդիսադրութեամբ Գերապատի Տէր Սարգիս Սրբազան Արքեպիսկոպոսին Անդրիանուպօլսոյ . յետորոյ անմիջապէս երեք անձինք, յորոց մին եւ ստորագրեալս՝ ներկայացանք առաջի Վսեմաշուք Հիւպատոսին Գաղղիոյ զբաւոր ուղերձով մը, զորոյ հաւատարմ պատճենն ալ կենդանի փակեմ զրոյս մէջ, իմիսին հայերէն բարգմանութեամբ :

Ըստ այսմ՝ Մոլտաւիոյ միւս քաղաքներն ալ տօն ցնծութեան եւ բարեմադրութեան կատարեցին Հայկազունք վասն փրկութեան խաղաղասէր եւ արդարասէր Կայսերն : Ուստի երկ այս հատուածս հրատարակութեան արժանաւոր լուր մը կհամարիք նե՛ խնդրեմ Պատուական Աղաւնոյն միջոցաւ բարեօրաց հաղորդել եւ մեծ շնորհք մը կհամարիմ :

Մնալով երեցունց Գերապատի Սրբազան Հարցի համբուրիս մեծարանաց

Ամենախոնարհ ծառայ

ԳՕՄԻՍ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏՕՆԻԿԻ ԶԱՐԱՆԵԱՆ .

Պորուշան 12/24 յուլիս 1858.

Առ Գերլարգոյ Պ. ՎԻԿՏՈՐ ՏԷ ՓԼԱՍ

Հիւպատոս վեմափառ Կայսեր Գաղղիացոց ի Մոլտաւիա
ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒՅՑ ԼԵԳԵՐՆԵ.

« Գերլարգոյ Հիւպատոս,

« Անիմանալի Տեսչութիւնը որ իւր ընտրեալներուն վրայ անընդհատ կ'սկի, միգի ամենէն զօրաւոր ապացոյցներէն մէկը նախդէտն Գ. Վեմափառ Կայսեր անձին վրայ տուաւ, անոր՝ որուն անունը եւրոպայու բոլոր կողմերը շքեղապանծ կ'ենէ :

Իւր պահապան հրեշտակէն պաշտպանուած, բարեպաշտ եւ սիրեցեալ Միստերը, մեր ամենեցուն խնամակալը, ամենէն վտանգաւոր վայրկեաններուն մէկն ազատեցաւ :

Ուստի Ստորագրեալս, Մոլտաւիոյ կենդրոնական Հայոց կառավարութեան անգամը՝ այս բաղաւոր լուրն ստանելով, յանուն ընդհանուր Հայոց հատարակութեան, իրենց անկեղծ մեծարանքը եւ շնորհատրութիւնը վեմափառ Կայսեր եւ իւր արժանաւոր փոխանորդին ոտքը նուազատարբ յանձնելու կ'փութան, յայտնելով միանգամայն, որ այսօր Մայրաքաղաքիս մեր եկեղեցոյ՝ իդէմ սուրբ սեղանին անմահ սուրբ Պատարագին հանդէսին ժամանակը, բոլորական բարեմադրութիւնը մատուցանաւ Սատուած, մեր արժանապատիւ Տէր Սարգիս Սրբազան Արքեպիսկոպոսին, (Կոստանդնուպօլսէն նոր եկած) ինչպէս նաեւ բոլոր ժողովրդէն : Ուրիշ կողմանէ ալ տղայոց դասին ձայնով երգուած 2/իգ Աստուածը միաբան ոգով վկայելու տար իւրաքանչիւր Հայուն եռանդազին երախտագիտութիւնը եւ տենչանքը, անոր բարեբշտիկ փրկութեանը, անոր լուսափայլ ապագային համար, որ իւր բարեհաճոյական պաշտպանութիւնը ամեն կողմ կտարածէ : Որով մնամք Գերլարգոյ Հիւպատոս,

Ամենանուստ ծառայք ձեր

ԳՕՄԻՍՆՈՐ ԵՍԱՅԻ ԴՐԱՆԻՕԼԵԱՆ .

ԳՕՄԻՍ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏՕՆԻԿԻ ԶԱՐԱՆԵԱՆ .

ԳԷՈՐԳ ԿԸՅԻՆԱՅԵԱՆ .

loueux attentat et du salut providentiel de LL. MM.; aussitôt, sous la direction de M. Gaspar Gollavian, président hospodar de la communauté arménienne, un office particulier a été célébré le 13/25 janvier, dans les deux églises arméniennes de Bottuschany. Une foule d'Arméniens de cette ville, de tout âge et de toute condition sont accourus rendre grâces au ciel d'avoir préservé les jours de LL. MM. de France et lui demander de prolonger pendant de longues années des existences aussi précieuses.

A Jassy, la capitale, une messe d'action de grâces a été célébrée également le 12/24 Janvier par sa Grandeur Mgr. Sarkis, archevêque d'Andrinople. Après la cérémonie, trois personnes, dont le soussigné faisait partie, ont présenté à M. le Consul de France une adresse, dont je vous remets la copie avec la traduction arménienne,

De même dans les autres villes de Moldavie, les Arméniens ont ordonné des réjouissances et célébré des fêtes en l'honneur du salut de Sa Majesté, qui aime et protège la paix et la justice.. Je vous prie, si vous le jugez convenable, de communiquer cette nouvelle à tous les gens de bien par le moyen de votre estimable *Colombe* : je vous en serai très-reconnaissant

En baisant les mains de votre Révérence ainsi que de vos collègues,

Je reste votre très-humble serviteur

OHANNÈS DONIGHI TZARANIAN.

Bottuschany 12/24 juillet 1858.

Monsieur VICTOR DE PLACE,

Consul de S. M. l'Empereur des Français en Moldavie,
OFFICIER DE LA LÉGIION D'HONNEUR.

Monsieur le Consul,

La Providence qui veille toujours sur ses élus, vient de nous en donner une des preuves les plus vives, dans l'Auguste personne de l'Illustre Empereur Napoléon III, celui dont le nom résonne majestueusement dans toute l'étendue de l'Europe.

Protégé par son ange tutélaire, le bon et bien-aimé Monarque, notre protecteur à tous, vient d'éviter l'un des moments les plus périlleux.

Aussi à cette heureuse nouvelle, les soussignés membres de la Curatelle centrale Arménienne de Moldavie, au nom de toute la Communauté, s'empressent-ils très-humblement de déposer aux pieds de Sa Majesté et de son digne représentant, leurs sincères hommages et félicitations, en y ajoutant : qu'aujourd'hui devant le saint autel de notre église de la Capitale, et pendant la cérémonie du service divin, des prières ont été élevées au ciel par Mgr Sarkis, notre archevêque, récemment arrivé de Constantinople, ainsi que par toute la population arménienne, tandis que le *Te Deum* chanté par le chœur des enfants, témoignait unanimement des vœux ardents de chaque Arménien, pour le salut bienfaiteur et l'avenir brillant de celui qui étend partout sa bienveillante protection.

Veuillez agréer l'expression, etc. etc.

LE CAMINAR ISAÏE TRANGOULIAN.

LE COMICE JEAN ANDRONIC TZARANIAN.

GEORGES GAÏNIAIAN.

ՄԱՍԵԱՅ ԱՂԱԽՆԻ. — ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ. —

ԳԵՐԱՊ. ՍԱՐԳԻՍ Վ. ԹԷՈԴՈՐԵԱՆ.

Հետեւեալ նամակը նշանաւոր ազգասիրութեամբ եւ գեղեցկախոն իմաստներով զրուած քլալուն՝ արժանի կ'նամարիմք ազգասիրաց ծանօթութեանր, իսկառիւ սրտի Գեր. Նամակագրին :

Գերապատիւ Ամբրոսիոս Վարդապետ Աղգուսի Հայր :

Ամենախմամ տեսութիւնն երկնից որ զեջանս կենաց մարդկան իբր ին նոյովն, որ պահէր, Հայր, զԵր եւ զՔրիստայախ երկացակցաց անձկանկատ ամենագովելի դէպ վերադարձին ընդ ստուեալ իւրոց բարեհօրէն կամաց՝ իսասնեւ ինկներոց Դարս Միջօրեական պայծառութեան ինան դաեալ էր յեւեան հանել առ արկանել զանքեկելի հառազայր անխօղ եւ անկողմաստ եմաւսութեան ինորիզն մեաց մարդկան եւ յաշս աշխարհի։ Այն խնդալի էր դէպս եւ ընդ այն քէ երկինք Հայկազանց բանի ծայիս զուարքս իղէմս եւ զորպիսի խնդս խիբս յարուցին միայն տեւ առ միսանգամ տեսութիւն լուսոյ վերադարձող արեգականց զօրէ եւ բաւականանայ անբարբառ յայտնել զուժգնութիւն նորին, եւ յայնժամ եթ նմանն ընդ խնդութեանն եւ զարմանս յու տձեն խառնել, մեք անվերջ վարշութեան ամենխմաստ յիեգեալ Հիմնադրին կրկնեցաք միաստօրնից, որ ընդ հօր ակնարկութեամբ իւրով նմեալ զվասիս շշտանաց իկեանս իման եւ իպտոյս յախտեանականութեան, եւ յրակրքաւնէ օրնեալ զերասանակս նոյնն ամենքին բնաւ անեղելի քնքանալ քնքանան եւ իվերջոյ յիւրեանց ձգեն բուն տեղիս։ Արիին յարեւելս՝ ուղիս իծովն՝ նմոյնն ի Հայրենիս՝ եմաւսաւսն ի իրկր եմաւսութեան՝ կարն բանիւ եւ հոգի հաւասարմութեանն յԱզաւնոյն պահիր սիւր անկեղծ, որ զգանելով կուտան եւ հանդիս ոսիցն խոնջելոց ընդդէմ պատրուակեալ եմաւսութեան՝ մերկեաց արեալ իօղմոյ զեիւղն աւետաբէր գալ իղբունս տապանի գորովալի արտի նոյազարմ։

Յառաջ Բան գնանք ամբ բանակիրս փետուրք Ազատնոյն Մանայ
այլ յարեմսից քաւանի յարեւել, բայց զԱրեւելայց Տենալի ա-
շաց հայեցումս ոչ երբէք յինքն կարէր յափեսակել, թեքեազոյն
բուխն փետուրն յազդել և շէր մարք նովաւ գծել զյրաւուն արից :
Այլ մինչ զփետուրն բանագարդ նախընթաց Ազատնիդ անձամբ իսկ
բերէր, տեսայք Հնար, բացան ընդարձակեցան ինքնին դուռն արից
Հայկազանց : Յատեանս ինքապարտաւ և իմնողոցս Քաղաքաւորս
ընդ մի Բայրապոյս Չէր կրկին ողջագորտնք սիրալիք ընդառաջին,
այնպիսի անձկութեամբ բաց էր և Երկրորդին Սիբելագունի՝ Գերա-
պախի Տեսուն Այլազովալի Գաբրիէլ Վարդապէտի՝ որոյ Բայրք և
ամենանձկալի տեսաւորութեան՝ միայն մէկ ջբաղդաւորեցաւ : Եր-
կարաբաղձ աւուրք Երրորդին մնայր. և մէկ անձուկ մեծ ունեւաւ.
այլ երջանիկ աւուրք : Անն աշտօր տեսանեմք զԲնախոնջ և զբազ-
արդիւն ցանկալի այրն, զայրն՝ « որում խիտր գուր գեղեցիկ մարդ-
կութեան հանգչի » երգեցին երբեմն . զայրն որ ուղղեւոր գոտե-
պինդ ոչ իՏանն Հնդկաց, անդամօր ոչ օտարական և գեհնախօտ
իբանս մահաւոտ, այլ իղիւրագագ պիտ Հայկազանց, այլ իտուն
Հայրենի հանգչի, այլ և իբանդ սասցից, և կարի յիրաւուն :
Քանզի զանճառաւորութիւն հոգւոյ՝ զանկենէր Ազգասիրութիւն
արի՛ և զԳեմաւաւստէր բոյս բարուց բազմաբոյիսն ծերունի Հօրն Թու-
րահանԳերապախի Տ. Սարգիս Անձնամուրե Վարդապէտի՝ ոչ որ
և իցէ արկած դառն և ոչ անգամ ամենածախ ժամիկ ժամանակին
կարեն իբանէ արից Հայկազանց Բախել կամ հանել. անմահ է և
էք միշտ իյիւստակարանի մեաց մեռոց, մանաւանդ մինչ Բայր իշա-
նին և խաղան հարստ մասունքն և բանաստեղծական աւելոյթ
երեսակայութիւն Ազգասիր Տ. Խորեն Խորխոսունի Վարդապէտին
ինքերդաւնակաւոր թէլս Բնաւոց արի Հայրերոյն :

Ուսի ինչ էր ինձ իմպուլսը վաճառողի միջոցով արդեն Ազգայնական շարժմանը անդամակցելու և այժմ ժամ առ ժամ, և մասնաճյուղային գաղափարներով զինված լինելու միջոցով։ Երբեք չէի կարողանում հասկանալ, թե ինչու էին ինձ համարում իմպուլսի և իմպուլսի միջոցով։ Երբեք չէի կարողանում հասկանալ, թե ինչու էին ինձ համարում իմպուլսի և իմպուլսի միջոցով։ Երբեք չէի կարողանում հասկանալ, թե ինչու էին ինձ համարում իմպուլսի և իմպուլսի միջոցով։

Անամ միշտ անձնականքը բարեկամ Ձեզ

42 m. m., 1858

Կ. Պօլին Խսուգիւղ.

ՄԱՍԲՐԷ ԿԱՐԴԱՊԵՏ

Մամփլոնեկան Տառօնը .

ԱՐԶՈՒՄԱՆՆԱՆ Տ. ՅԱՐՈՒԽԻՆԻՆ. — Յղատալիս, Ինքնակալը բարենաճեցաւ, հինգերորդ կարգի Մէնիտիկ պատուանշան շնորհելու, Տրապիզոնի անգղիական հիւպատոսի առաջին րարգման Արզումանեան մեծարգոյ Տ. Յարուխինին, վերջին պատերազմին ժամանակն ըրած անձնանուէր ծառայութիւններու փարձաբերելու համար :
(ՄԱՍԻՍ.)

(U.U.U.U.)

ՄԱՏԹԷՈՍ Վ. ԵՕԶԴԱՏԻՒ. — Օգոստավառ. և բարեգուր
ինքնակալը Գաղատիոյ և Եփզղատի Հալոց վիճակներուն ա-
ռաջնորդ գերապատիւ Տ. Մատթեոս ծայրագոյն վարդապետին
խոնակաւ և անձնանուէր վարժունքը և վերջին պատերազ-
մին ժամանակն ըրած հաւատարիմ ծառայութիւնները վար-
ձատրելու համար բարեհաճեցաւ չորրորդ կարգի Մէճիտիւ
պատուանշան շնորհելու անոր : (ՄԱՍԻՍ.)

(U.U.U.U.)

ՄԿԻՏԻՉԵԱՆ Տ. ԽԱՉԻԿ. — Պաղտատու, անգլիական փոխադրագատու (վիսքոնսիլ) մեծապատիւ, Խաչիկ Մկրտիչեան որ իր հազուադիւս հանձարովը, հմտութեամբը եւ բարուցանութեամբը մեծ համարում եւ յարգ ստացած էր թէ կայսերական տէրութեան եւ թէ օտարազգաց առջեւ, եւ մանաւանդ ջերմ ազգասիրութեամբն ու անբիւ բարերարութիւններովը այս երկիրները զոնուած ազգայնոց պանծալի ննցուկն ու խնամակալն էր, վեց ամիսէ իվեր տկարութիւն կրելէ ետեւ, մայիս 9ին օրը առ Աստուած փոխեցաւ ինասպակի 58 ամաց : Յուդարկաւորութեան հանդէսը կարգէ դուրս շքեղութեամբ կատարեցաւ ինքրկայութեան բոլոր նշալատոտաց, եւ մարմինը բաղեցաւ Հայոց նորաշէն եկեղեցւոյն բակը, ուր հանգուեալը կանխաւ նշանակած էր իւր գերեզմանին տեղը :

Այս տարածամաս ցառալի մասը խորին սզոյ մեջ ձգած է Պաղ-
տատի հայ ժողովուրդը : Հանգուցեալ Տ. Խաչիկ արու գա-
նակ շունենալով իրեն կյաշորդէ իւր փեսան մեծարգոյ Տ. Մի-
քայէլ Մատտեի Մինասեան Անգղիոյ հիպատոսին առա-
ջին բարձմանը, որ իր ազնիւ բնասիրութեամբն ու հանձարովը՝
ինչպէս նաեւ եռանդուն ազգասիրութեամբը՝ մեծ մխիբարու-
րին ըլլալու յոյս կուտայ Պաղտատու մեր համազօղեացը :
(ՄԱՍԻՍ.)

(MUMU.)